

BILAGA 3

Exempel på uppgifter som kan vara relevanta att granska i samband med tillsyn över egenkontroll av vattenkraftverk och dammar

– enligt 26 kap. 19 § miljöbalken och förordningen (1998:901) om verksamhetsutövarens egenkontroll (FVE)

I denna bilaga ges exempel på vad som kan ingå i egenkontrollen. Bilagan ska ses som ett stöd för tillsynsmyndigheten i granskningen av egenkontrollen för verksamheten. Egenkontrollen måste anpassas till den aktuella verksamheten varför alla frågeställningar nedan kanske inte är relevanta. Det kan även finnas frågeställningar som inte tas upp här som kan behöva ingå i egenkontrollen.

För verksamheter som omfattas av FVE (yrkesmässiga) är det en utgångspunkt att egenkontrollen ska vara skriftlig (dokumenterad). Även för andra verksamheter, som inte är yrkesmässiga, kan det vara lämpligt att rutinerna för egenkontrollen och resultatet av den dokumenteras, så att det är möjligt att redovisa dessa uppgifter till tillsynsmyndigheten. Det finns dock inte något krav på detta, så behovet av dokumentation får avgöras från fall till fall, beroende på verksamhetens omfattning och miljöpåverkan m.m.

1. Verksamheten

Anläggningens eller vattenkraftverkets namn, id-nummer,

Koordinater i SWEREF99 eller RT 90 eller fastighetsbeteckning där verksamheten i huvudsak bedrivs. Stämmer ägaruppgifterna överens med uppgifterna i fastighetsregistret?

2. Kontaktuppgifter

Ägarens namn

Organisationsnummer

Verksamhetsutövarens namn

Ansvarig för egenkontrollen

Adress

Telefonnummer fast telefon

Telefonnummer mobiltelefon

Faxnummer

E-postadress

Kontaktuppgifter driftsansvarig

Telefonnummer fast telefon

Telefonnummer mobiltelefon

Faxnummer

E-postadress

3. Organisatoriskt ansvar

Finns fastställd dokumentation över vem/vilka som har ansvar för verksamheten? När uppdaterades den senast?

Framgår det vem som är ansvarig för egenkontrollen?

Framgår det vem som är ansvarig för dammsäkerheten?

4. Revidering av egenkontrollprogrammet

När reviderades och uppdaterades egenkontrollprogrammet senast?

Framgår det hur ofta egenkontrollprogrammet ses över?

5. Tillstånd

Vilka tillstånd finns för verksamheten (nummer, datum, utfärdande myndighet)? Det är lämpligt att det finns en sammanställning över vilka tillstånd som finns för dammanläggningen och verksamheten. Vidare är det bra om verksamhetsutövaren i vart fall har en kopia av tillstånden.

Vilka villkor finns för verksamheten (med hänvisning till vilket tillstånd som reglerar villkoret)? Det kan finnas villkor i flera olika tillstånd varför det är lämpligt med en sammanställning över dammanläggningens och verksamhetens villkor. Även om det inte finns flera tillstånd kan det vara lämpligt att göra en sammanställning av gällande villkor.

Finns det föreskrifter som berör verksamheten? Finns det speciella föreskrifter för dammanläggningen och verksamheten bör de anges i egenkontrollprogrammet.

För verksamheter som inte kan hänvisa till något tillstånd och villkor är det lämpligt att ändå beskriva hur verksamheten bedrivs t.ex. förekommande vattennivåer i dammen och kontroller.

Om nolltappning eller korttidsreglering är reglerat i tillståndet är det ofta motiverat att tillsynsmyndigheten särskilt granskar hur egenkontrollen är utformad för att dessa villkor ska efterlevas och följas upp.

Frågor som handlar om verksamheten överensstämmer med det givna tillståndet eller vilka reparationer etc. som genomförts på dammen och/eller vattenkraftverket hör egentligen inte till en granskning av egenkontrollen. Om det i samband med granskningen av egenkontrollen finns sådana oklarheter bör tillsynsmyndigheten uppmärksamma dessa i särskild ordning.

6. Kontroll av verksamheten

6.1 Driftinstruktioner och skötselrutiner

Finns det beskrivet hur respektive villkor kontrolleras (rutiner) och hur resultatet från kontrollen dokumenteras? Det kan t.ex. handla om hur vattennivåerna och förekommande flöden kontrolleras och dokumenteras. Det kan också handla om en fiskvägs funktion eller dokumentation av fiskutsättningar.

Finns det beskrivet hur anordningarna för kontroll av villkoren hålls i gott skick, t.ex. rutiner för att säkerställa nivågivarnas funktion?

Finns det beskrivet hur anordningar för driften hålls i gott skick? Det kan t.ex. handla om olika typer av driftlarm, galler, gallerrensare, luckornas funktion och hur dessa regleras (handkraft, motor), om de motordrivna luckorna kan fjärrstyras samt om motordrivna luckor är försedda med reservkraft. Finns det beskrivet hur ofta luckorna funktionstestas?

När uppdaterades ovanstående rutiner senast?

Finns det beskrivet hur aktuella driftinstruktioner hålls tillgängliga för berörd personal?

För att kunna kontrollera efterlevnaden av villkor om dämning- och sänkingsgränser är det ofta nödvändigt att det vid dammanläggningen åtminstone finns en vattenståndsskala där dämning- respektive sänkingsgränsen tydligt framgår. Det kan dock i många fall vara lämpligt att kombinera en vattenståndsskala med en automatisk vattenståndsskala som mäter och lagrar uppgifter om vattenståndet kontinuerligt. I sådana fall kan det vara lämpligt att uppgifterna sammanställs så att det minst framgår ett dygnsmedel samt lägsta samt högsta värdet för dygnet.

6.2 Driftstörningar

Finns det rutiner för olika typer av driftstörningar (t.ex. överdämningar p.g.a. isbildning, höga flöden, trasig lucka) ska hanteras och hur hålls de tillgängliga för berörd personal? Framgår det av rutinerna hur t.ex. vattenflöden i fiskväg eller nedströms dammen ska upprätthållas?

Finns det rutiner för att dokumentera och utvärdera driftstopp för att upptäcka ev. systematiska fel?

Finns det en rutin för när och hur driftstörningar ska anmälas till tillsynsmyndigheten?

I samband med ett oväntat driftstopp kan det finnas risk för torrläggning av delar av vattendraget nedströms dammanläggningen vilket kan få negativa miljökonsekvenser. Därför kan det vara lämpligt att tillsynsmyndigheten särskilt bedömer hur denna situation är beskriven i egenkontrollen, särskilt vid anläggningar där denna typ av händelser kan få stora negativa konsekvenser nedströms anläggningen.

6.3 Undersökningar, mätningar och beräkningar

Finns det beskrivet hur verksamhetsutövaren håller sig informerad om snömängder, nederbörd, markens vattenmättnad, flöde och vattennivåer?

Sker samordning med andra reglerare inom samma vattensystem?

7. Kunskap och utbildning

Finns det beskrivet i egenkontrollen hur verksamhetsutövaren upprätthåller kompetensen inom området och tar del av ny kunskap inom området?

Finns miljöledningssystem?

8. Dammsäkerhet

Framgår det om dammen är konsekvensklassad enligt RIDAS eller liknande?

Har konsekvensklassningen motiverats?

När genomfördes senaste dammsäkerhetsutvärdering?

9. Miljöpåverkan

Framgår det av egenkontrollprogram eller på annat sätt om verksamhetsutövaren har kunskap om vilken status (enligt vattenförvaltningen) som gäller i vattendrag/sjöar i anslutning till platsen där verksamheten finns och om det finns miljökvalitetsnormer fastställda för dessa vattenförekomster? I VISS (Vatteninformationssystem Sverige, <http://www.viss.lansstyrelsen.se/>) framgår status och miljökvalitetsnormer för vattenförekomster, vilket det kan vara lämpligt att informera verksamhetsutövaren om i de fall denna kunskap saknas.

Framgår det på vilket sätt verksamheten påverkar anslutande vattenförekomstens status och förutsättningarna att följa miljö kvalitetsnormerna i dessa?

Framgår det av egenkontrollen vilka naturvärden (bottenfauna, fisk, musslor etc.) som finns i vattendraget/sjön och hur kan de påverkas av verksamheten? Det kan t.ex. handla om en driftstörning som leder till torrläggning av vattendraget med risk för att ett värdefullt bestånd av musslor eller fisk slås ut.

Förekommer det snabba flödes- och vattenståndsförändringar ned- och uppströms dammen och hur påverkar de naturvärdena?

Framgår det av egenkontrollprogrammet om det genomförs undersökningar för att studera miljöeffekter av verksamheten t.ex. elfisken, bottenfaunaprovtagning, hur mycket fisk (t.ex. ål) som dör vid gallret till turbinintaget?

Är verksamhetsutövaren medlem i ett vattenråd eller samordnad recipientkontroll?

10. Kemikalie- och avfallshantering

Finns kemikalieförteckning med namn på produkten, använda mängder per år, användningsområde, information om produktens hälso- och miljöskadlighet, produktens klassificering med avseende på hälso- och miljöfarlighet samt varuinformationsblad?

Hur förvaras kemikalierna?

Dokumenteras användningen av kemikalierna?

Finns rutiner för läckage eller olyckor samt avfallshantering?

Observera att det kan finnas särskilda bestämmelser som reglerar hur kemikalier får förvaras. Det kan handla om att de behöver stå inom en invallning eller under tak.